

საქართველოს მუნიციპალიტეტის ორგანოთა 2021 წლის არჩევნების კამპანიის დაფინანსება

(შუალედური ანგარიში)

საერთაშორისო
გამჭვირვალობა
საქართველო

2021 წლის სექტემბერი

კვლევის ავტორები

გიგი ჩიხლაძე

თამთა კახიძე

კვლევის თანაავტორი და ხელმძღვანელი

ლევან ნატროშვილი

ამ ანგარიშის გამოცემა შესაძლებელი გახდა ამერიკელი ხალხის მხარდაჭერით „ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს“, USAID-ის მეშვეობით.

ანგარიშში გამოთქმული მოსაზრებები ეკუთვნის „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოს“ და შესაძლოა, არ ასახავდეს USAID-ის ანდა ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობის შეხედულებებს.

I. ძირითადი მიგნებები	4
II. შესავალი	6
III. საარჩევნო კამპანიისა და პოლიტიკური ფინანსების კანონმდებლობა და მასში შეტანილი ცვლილებები	9
IV. საარჩევნო სუბიექტების მიერ მიღებული შემოსავლები	11
1. საკანონმდებლო ჩარჩო	11
1.1 სახელმწიფო დაფინანსება	11
1.2. კერძო დაფინანსება	12
2. პოლიტიკური პარტიების მიერ მიღებული შემოსავლების მიმოხილვა და ანალიზი	13
2.1 სახელმწიფო დაფინანსება	15
2.2. საბანკო სესხი	16
2.3. შემოწირულებები	17
V. საარჩევნო სუბიექტების მიერ განეული ხარჯები	28
1. საკანონმდებლო ჩარჩო	28
2. პოლიტიკური პარტიების მიერ განეული ხარჯების მიმოხილვა	28
2.1 რეკლამის ხარჯები	30
VI. რეკომენდაციები	33

I. ქირითაღი მიგნება

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ 2021 წლის 2 აგვისტოდან 12 სექტემბრის ჩათვლით მუნიციპალიტეტის ორგანოთა არჩევნების კამპანიის დაფინანსების საკითხები შეისწავლა. კვლევისთვის შერჩეულ იქნა არჩევნებში მონაწილე ის 13 საარჩევნო სუბიექტი, რომელიც ან სახელმწიფო ბიუჯეტიდან იღებს დაფინანსებას ან, რომელმაც წლის განმავლობაში მინიმუმ 100,000 ლარის შემოწირულება მოიზიდა. ანგარიშში გამოკვეთილი მიგნებები ძირითადად ეყრდნობა ამ საარჩევნო სუბიექტის მიერ წარდგენილი ფინანსური დეკლარაციებისა და წინასაარჩევნოდ მიმდინარე შესაბამისი პროცესების ანალიზს.

2021 წლის 22 ივნისს საქართველოს პარლამენტმა „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ ორგანულ კანონში შეიტანა ცვლილებები, რომლებიც 2022 წლის 1 თებერვლიდან ამოქმედდება. ცვლილებების გამო, „საქართველოს ლეიბორისტულმა პარტიამ“, რომელმაც საპარლამენტო მანდატზე უარი თქვა, სახელმწიფო დაფინანსების მიღების უფლება დაკარგა. ეს საკანონმდებლო ცვლილება ვენეციის კომისიამ და უეთო/ოდირმა, ასევე, საარჩევნო საკითხზე მომუშავე ადგილობრივმა სამოქალაქო ორგანიზაციებმა უარყოფითად შეაფასეს.

საარჩევნო სუბიექტების მიერ როგორც ჯამურად მიღებული შემოსავლების, ისე განუვლი ხარჯების (თითოეული დაახლოებით 11-12 მლნ იყო) 70% მმართველ პარტიაზე - „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“ მოდიოდა, რაც პარტიებს შორის ფინანსების უკიდურესად არათანაბარ გადანაწილებაზე მიუთითებს.

საარჩევნო სუბიექტების მიერ ჯამურად მიღებული შემოსავლების მხოლოდ 17% მოდიოდა სახელმწიფო დაფინანსებაზე, დანარჩენი კი - კერძოზე (შემოწირულებები და საბანკო სესხი). სახელმწიფო დაფინანსების შედარებით მცირე წილი იმით იყო განპირობებული, რომ საანგარიშო პერიოდი არასრულ ორ თვეს წარმოადგენს, სახელმწიფო დაფინანსებას კი პარტია ყოველთვიურად, თანაბარი ოდენობით იღებს, მაშინ როდესაც კერძო დაფინანსების წყაროებიდან თანხების მიღება ძირითადად სწორედ საარჩევნო პერიოდზეა კონცენტრირებული.

სხვა არჩევნების მსგავსად, ამჟერადაც აქტუალური იყო პოლიტიკური კორუფციის სავარაუდო შემთხვევები და მათზე ადეკვატური რეაგირების ნაკლებობა. როგორც აღმოჩნდა, მმართველი პარტიის შემომწირველმა იურიდიულმა პირებმა და ფიზიკურ პირ შემომწირველებთან დაკავშირებულმა კომპანიებმა 2021 წელს (1 იანვარი - 12 სექტემბერი) ჯამში დაახლოებით 122.2 მლნ ლარის ღირებულების სახელმწიფო ტენდერები მოიგეს და 4.5 მლნ ლარის ღირებულების გამარტივებული სახელმწიფო შესყიდვის კონტრაქტები მიიღეს. ამ კომპანიებმა და მათთან პირდაპირ ან ირიბად დაკავშირებულმა შემომწირველებმა იგივე პერიოდში დაახლოებით 2 მლნ ლარი გაიღეს „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ სასარგებლოდ.

წლების განმავლობაში მმართველი პარტიის შემომწირველებს შორის ჩამოყალიბდა რამდენიმე მსხვილი ჯგუფი, რომელიც თითქმის ყოველწელს „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ დიდი თანხებით აფინანსებს. ყველა ასეთ ჯგუფს ის ახასიათებს, რომ მასში შემავალი პირების დიდი ნაწილი ერთსა და იმავე დღეს ან რამდენიმე დღის შუალედში წირავს მმართველ პარტიას თანხას, რაც გარკვეულ ეჭვებს აჩენს, წინასწარ ხომ არ არის ეს კოლექტიური ქმედება ვინმეს მიერ ორგანიზებული და სხვა პირების მეშვეობით ხომ არ ხდება შეწირვა. ქართული კანონმდებლობით, მესამე პირის მეშვეობით შემოწირულების განხორციელება იკრძალება. 2021 წელს ასეთ მსხვილ ჯგუფებს შორის კვლავ მოხდნენ

პარტია „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ დამფუძნებელთან, ამავე პარტიის ყოფილ თავმჯდომარესა და ყოფილ პრემიერ-მინისტრთან, ბიძინა ივანიშვილთან დაკავშირებული პირები.

აგვისტოში გავრცელდა ინფორმაცია, რომ სამცხე-ჯავახეთში მხარის რწმუნებულმა, სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის და ფინანსთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახურის სამხარეო ხელმძღვანელებმა ადგილობრივ ბიზნესმენებს სავარაუდოდ დაავალეს მმართველი პარტიის სასარგებლოდ ფულის შეწირვა, რაც სისხლის სამართლის დანაშაულის ნიშნებს შეიცავს. გადამოწმების შედეგად აღმოჩნდა, რომ 2-16 აგვისტოს პერიოდში მმართველ პარტიას სამცხე-ჯავახეთიდან 87-მა ფიზიკურმა და 5-მა იურიდიულმა პირმა ჯამში 714,000 ლარი შესწირა. ასეთ მოკლე დროში ერთი გეოგრაფიული არეალიდან განხორციელებული შემოწირულებების ეს ოდენობა საკმაოდ უჩვეულოა. გარდა ამისა, სექტემბერში ერთ-ერთი ტელეკომპანიის ეთერში გავიდა სიუჟეტი, რომლის მიხედვითაც, ჟურნალისტებთან საუბარში შემომწირველების ნაწილმა, ფაქტობრივად, დაადასტურა, ზემოთ ნახსენები შეხვედრები და გარემოებები. ჩვენი ინფორმაციით, ამ შემთხვევაზე პროკურატურას გამოძიება არ დაუწყია.

საარჩევნო სუბიექტებმა ყველაზე დიდი თანხა რეკლამაზე, იჯარის და ოფისის და შრომის ანაზღაურების ხარჯებზე გაიღეს. საარჩევნო სუბიექტების მთლიანი ხარჯების 61% რეკლამაზე (6.7 მლნ ლარი) მოდიოდა. სხვა კატეგორიებიდან ყველაზე მსხვილი იყო იჯარის ხარჯი (მთლიანი ხარჯების 6%) და შრომის ანაზღაურება (4%). რეკლამაზე ყველაზე მეტი - 5.3 მლნ ლარი „ქართულმა ოცნება - დემოკრატიული საქართველომ“ დახარჯა, რაც 13 საარჩევნო სუბიექტის ჯამური საარეკლამო ხარჯის უდიდეს ნაწილს (79%) წარმოადგენს.

საანგარიშო პერიოდში სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს არ გამოუქვეყნებია ანგარიში საარჩევნო კამპანიის დაფინანსებაზე მის მიერ განეული საბედამხედველო საქმიანობის შესახებ, შესაბამისად, ამ საკითხზე საზოგადოება არ იყო ინფორმირებული. თუმცა, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ რამდენიმე შემთხვევა დააფიქსირა, რომელიც სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის ყურადღების ქვეშ უნდა მოქცეულიყო. კერძოდ, სექტემბერში საქართველოს რამდენიმე ქალაქში ოპოზიციური პარტიების ლიდერების და კრიტიკული სარედაქციო პოლიტიკის მქონე ორი ტელევიზიის წარმომადგენლის სანინააღმდეგო ბილბორდები განთავსდა. ბილბორდების შინაარსი წინასაარჩევნო აგიტაციის შემცველია, რომელიც მიმართულია კონკრეტული პოლიტიკური პარტიების წინააღმდეგ და ამ მიზნის მისაღწევად დაიხარჯა თანხა. კანონმდებლობის მიხედვით, პარტიის მხარდაჭერისგან თავის შეკავების მიზნით განეულ ფულად ხარჯზე ვრცელდება შემოწირულებებისთვის კანონით დაწესებული რეგულაციები.

აგვისტოში საარჩევნო სუბიექტის „გირჩის“ ერთ-ერთმა ლიდერმა განაცხადა, რომ პარტია საუბნო საარჩევნო კომისიებში მათთვის განკუთვნილ ადგილებს აუქციონის წესით ყიდის. ასეთი ქმედებიდან პარტიის მიერ მიღებული თანხა შემოწირულებად უნდა ჩაითვალოს, შესაბამისად, ქართული კანონმდებლობით, იგი ექვემდებარება დეკლარირებას. მიუხედავად ამისა, პარტიას მიმდინარე წლის განმავლობაში შემოწირულება ოფიციალურად საერთოდ არ უფიქსირდება. სექტემბერში ამავე პარტიამ 100,000 აშშ დოლარზე მეტი ღირებულების ავტომობილი შეიძინა და მას საარჩევნოდ გაათამაშებს. ამ აქციის მიზნად პარტიის კიდევ ერთი ლიდერი ამომრჩევლის აქტივობის ნახალისებას ასახელებდა. „გირჩს“ არც ერთ სამკვირიან დეკლარაციაში ამ ავტომობილის ყიდვის ხარჯი არ აქვს მითითებული, რაც კანონის მოთხოვნების დარღვევას წარმოადგენს.

II. შესავალი

2021 წლის 2 ოქტომბერს საქართველოს მუნიციპალიტეტის ორგანოთა არჩევნები ჩატარდება, რომლის მეშვეობითაც 64 მუნიციპალიტეტში მერებს და საკრებულოს წევრებს აირჩევენ. არჩევნებში მონაწილეობის მისაღებად 42-მა პოლიტიკურმა პარტიამ და 72 საინიციატივო ჯგუფმა გაიარა რეგისტრაცია. პოლიტიკურ პარტიებს შორის კონკურენტული გარემოს არსებობა დემოკრატიული სახელმწიფოს ერთ-ერთი საფუძველია. მნიშვნელოვანია, რომ საზოგადოებას ჰქონდეს არჩევანი სხვადასხვა პოლიტიკურ ჯგუფს შორის, რათა არ მოხდეს ერთპიროვნული სახელმწიფო მმართველობის ჩამოყალიბება. პოლიტიკური პარტიების სიძლიერე და პოპულარობა კი დიდ წილად მათ ფინანსურ შესაძლებლობებზე არის დამოკიდებული. სწორედ ამიტომ საზოგადოებისთვის საინტერესო უნდა იყოს პოლიტიკური პარტიების დაფინანსების საკითხი, რომელსაც „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო“ უკვე წლებია სწავლობს და პერიოდულად აქვეყნებს ანგარიშებს.

ამჯერად წარმოგიდგინთ შუალედურ ანგარიშს, რომელშიც გაანალიზებულია მუნიციპალიტეტის ორგანოთა არჩევნების წინა პერიოდში საარჩევნო კამპანიის დაფინანსების მხრივ არსებული რამდენიმე მნიშვნელოვანი საკითხი.

კანონმდებლობის შესაბამისად, ოფიციალური წინასაარჩევნო კამპანია საქართველოში 2 აგვისტოდან დაიწყო, მას შემდეგ, რაც საქართველოს პრეზიდენტმა არჩევნების დღის დანიშვნის შესახებ განკარგულება გამოაქვეყნა.¹ არჩევნების დანიშვნის დღიდან საარჩევნო სუბიექტობის კანდიდატი/საარჩევნო სუბიექტი ვალდებულია სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს სამ კვირაში ერთხელ წარუდგინოს ფინანსურ ანგარიში დადგენილი ფორმით. 2 აგვისტოდან საარჩევნო სუბიექტებმა უკვე 2 სამკვირიანი ფინანსური ანგარიში გაუგზავნეს სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს, რითაც 2 აგვისტო - 12 სექტემბრის პერიოდში მიღებული შემოსავლები და გაწეული ხარჯები წარადგინეს. აქედან გამომდინარე, წინამდებარე კვლევის ძირითადი საანგარიშო პერიოდი მოიცავს 2 აგვისტოდან 12 სექტემბრის ჩათვლით არსებულ დროის მონაკვეთს. გამონაკლისია პარტიების მიერ მიღებული შემოწირულებები, რომელთა შესახებ ინფორმაციაც პარტიების ფინანსური დეკლარაციების გარეშეც არის ხელმისაწვდომი. შესაბამისად, შემოწირულებების ანალიზი უფრო ადრეულ პერიოდებსაც შეეხება.

კვლევისთვის შევარჩიეთ არჩევნებში მონაწილე ის საარჩევნო სუბიექტები, რომლებიც ან კვალიფიციური პოლიტიკური პარტიები² არიან ან 2021 წლის 1 იანვრიდან 12 აგვისტოს ჩათვლით მინიმუმ 100,000 ლარის შემოწირულება მოიზიდეს. შედეგად, შეირჩა 13 საარჩევნო სუბიექტი, რომელთა შორის 12 კვალიფიციური პარტია და ყოფილი პრემიერ-მინისტრის, გიორგი გახარიას მიერ დაარსებული პარტია „საქართველოსთვის“ მოხვდნენ (სრული სია იხილეთ **ცხრილში 1**).

1 საქართველოს პრეზიდენტის 2021 წლის 2 აგვისტოს N02/08/01 განკარგულება; ხელმისაწვდომია: <https://cutt.ly/QE1zk7V>

2 პოლიტიკური პარტია, რომელსაც წინა საპარლამენტო არჩევნების შედეგების საფუძველზე, სახელმწიფო დაფინანსების მიღების უფლება მოიპოვა.

ცხრილი 1. კვლევისთვის შერჩეული საარჩევნო სუბიექტები

საარჩევნო სუბიექტის რიგითი ნომერი	საარჩევნო სუბიექტის სახელი	საარჩევნო სუბიექტის წარმდგენი პოლიტიკური პარტია
41	„ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“	მპგ ³ „ქართული ოცნება-დემოკრატიული საქართველო“ (მმართველი პარტია)
5	„ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“	მპგ „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“
2	„ევროპული საქართველო - მოძრაობა თავისუფლებისთვის“	მპგ „ევროპული საქართველო - მოძრაობა თავისუფლებისთვის“
8	„დავით თარხან-მოურავი, ირმა ინაშვილი - საქართველოს პატრიოტთა ალიანსი“	მპგ „საქართველოს პატრიოტთა ალიანსი“
1	„მესამე ძალა“	მპგ „გიორგი ვაშაძე - სტრატეგია აღმაშენებელი“
9	„ლელო“	მპგ „ლელო საქართველოსთვის“
7	„ალეკო ელისაშვილი - მოქალაქეები“	მპგ „ალეკო ელისაშვილი - მოქალაქეები“
36	„გირჩი“	მპგ „ახალი პოლიტიკური ცენტრი - გირჩი“
6	„ევროპელი დემოკრატები“	მპგ „ევროპელი დემოკრატები“
10	„შალვა ნათელაშვილი - საქართველოს ლეიბორისტული პარტია“	მპგ „საქართველოს ლეიბორისტული პარტია“
12	„კანონი და სამართალი“	მპგ „კანონი და სამართალი“
21	„პროგრესი და თავისუფლება“	მპგ „პროგრესი და თავისუფლება“
25	„გახარია - საქართველოსთვის“	მპგ „საქართველოსთვის“

3 მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანება

კვლევის დასაწყისში მოკლედ არის მიმოხილული ის ზოგადი საკანონმდებლო ჩარჩო, რომლითაც საქართველოში პოლიტიკური პარტიებისა და საარჩევნო კამპანიის დაფინანსების საკითხები არის მოწესრიგებული. ანგარიშის შემდეგ თავებში წარმოდგენილია ზემოთ ნახსენები 13 საარჩევნო სუბიექტის მიერ მიღებული შემოსავლებისა და განულები ხარჯების რაოდენობრივი და თვისებრივი ანალიზი.⁴ შემოსავლების ნაწილში აქცენტი გაკეთებულია როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო დაფინანსებაზე. გარდა ამისა, წარმოდგენილია პოლიტიკური პარტიების მიერ 2021 წლის 1 იანვრიდან მიღებული შემოწირულებები და მათთან დაკავშირებული პოლიტიკური კორუფციის რისკების შემცველი შემთხვევები. ხარჯების ნაწილში მოცემულია სუბიექტების მიერ ოფიციალურად დეკლარირებული მონაცემების მიმოხილვა. ანგარიშის ბოლოს წარმოდგენილია რეკომენდაციები. ვინაიდან სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს ჯერ-ჯერობით არ გამოუქვეყნებია ანგარიში საარჩევნო პერიოდში მის მიერ განულები საზედამხედველო საქმიანობის შესახებ, ამ თემას ადგილი საბოლოო ანგარიშში დაეთმობა, რომელიც არჩევნების შემდეგ გამოქვეყნდება.

---

4 საარჩევნო სუბიექტების მიერ მიღებული შემოსავლებისა და განულების შესახებ ინფორმაცია, ძირითადად, აღებულია მათ მიერვე შევსებული დეკლარაციებიდან. აქედან გამომდინარე, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ ყველა მონაცემის სიზუსტეზე პასუხს არ აგებს. გარდა ამისა, მონაცემები დაანგარიშებულია საკასო შემოსავლებისა და ხარჯების მიხედვით. მხოლოდ შემოწირულებების ნაწილში ზოგიერთ შემთხვევაში საკასო მონაცემებს ფაქტობრივად აქვს დამატებული, ვინაიდან არაფულადი შემოწირულება ზოგიერთ საარჩევნო სუბიექტს მხოლოდ ფაქტობრივ შემოსავლებში აქვს მითითებული.

III. საარჩევნო კამპანიისა და პოლიტიკური ფინანსების კანონმდებლობა და მასში შეტანილი ცვლილებები

საქართველოში პოლიტიკური დაფინანსების რეგულირების ძირითადი სამართლებრივი საფუძვლები განსაზღვრულია ორგანული კანონებით „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ და საარჩევნო კოდექსი, ასევე, კანონებით - „სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის შესახებ“, ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი და სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის გენერალური აუდიტორის ბრძანებით. „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი განსაზღვრავს იმ პირებს, ვისზეც ვრცელდება პოლიტიკურ ფინანსებთან დაკავშირებული შემზღვეველი ნორმები. კერძოდ, გემოლნიშნული კანონი იცნობს, როგორც პოლიტიკური პარტიის, ისე გაცხადებული საარჩევნო მიზნების მქონე პირის ცნებას. კანონის თანახმად, მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანება (პარტია) არის საერთო მსოფლმხედველობრივ და ორგანიზაციულ საფუძველზე შექმნილი მოქალაქეთა ნებაყოფლობითი დამოუკიდებელი გაერთიანება, რომელიც რეგისტრირებულია კანონით დადგენილი წესით და საკუთარ საქმიანობას ახორციელებს საქართველოს კონსტიტუციისა და კანონმდებლობის ფარგლებში. საქართველოს კანონმდებლობაში სპეციალური რეგულირება არსებობს საარჩევნო კამპანიისთვის / წინასაარჩევნო პერიოდისთვის, რომელიც იწყება კენჭისყრის დღემდე 60 დღით ადრე.

2020 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ პოლიტიკური პარტიების დაფინანსების კუთხით ერთი მნიშვნელოვანი ცვლილება განხორციელდა. კერძოდ, 2021 წლის 22 ივნისს საქართველოს პარლამენტმა „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ ორგანულ კანონში შეიტანა ცვლილებები, რომლებიც 2022 წლის 1 თებერვლიდან ამოქმედდება. ცვლილებების მიხედვით, პოლიტიკური პარტია კარგავს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსების მიღების უფლებას, თუ ამ პარტიის წარდგენით არჩეულ საქართველოს პარლამენტის წევრთა ნახევარს ან ნახევარზე მეტს ვადამდე შეუწყდა პარლამენტის წევრის უფლებამოსილება.

გარდა ამისა, პარტია შესაბამისი მომდევნო 6 კალენდარული თვის საბიუჯეტო დაფინანსებას ვერ მიიღებს, თუ მისი წარდგენით არჩეულ საქართველოს პარლამენტის წევრთა ნახევარზე მეტი პარლამენტის შესაბამისი წინა მორიგი სესიის განმავლობაში არასაპატიო მიზეზით არ დაესწრება პარლამენტის მორიგი პლენარული სხდომების ნახევარზე მეტს.⁵

მსგავსი შინაარსის ცვლილება საქართველოს პარლამენტში ჯერ კიდევ 2020 წლის 16 დეკემბერს დარეგისტრირდა მმართველი პარტიის „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ დეპუტატების მიერ.⁶ ეს ცვლილებები პარლამენტმა პირველი მოსმენით 2020 წელს მიიღო, მაგრამ მოგვიანებით პარლამენტმა კანონპროექტი შესაფასებლად ვენეციის კომისიას და ეუთო/ოდირს გადაუგზავნა.

5 „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე კანონის მე-2 მუხლი, 22.06.2021; ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/3EVhoP9>

6 საქართველოს ორგანული კანონი „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე; ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/2PkPEOJ>

ვენეციის კომისიამ და ეუთო/ოდირმა საერთო დასკვნა 2021 წლის 20 მარტს გამოაქვეყნეს, სადაც ცვლილებების მიღება ცალსახად და არაორაზროვნად არის გაკრიტიკებული.⁷ მიუხედავად ამისა, პარლამენტმა ცვლილებები მაინც მიიღო და მასში მხოლოდ მცირე, უმნიშვნელო შესწორებები შეიტანა, ასევე, გადაავადა მისი ამოქმედების წესი. ეუთო/ოდირის დასკვნას წინ უსწრებდა არაერთი არასამთავრობო ორგანიზაციის, მათ შორის „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ კრიტიკული შეფასებაც.⁸

უნდა ითქვას ისიც, რომ „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების“ შესახებ კანონში შეტანილი აღნიშნული ცვლილებებით, „საქართველოს ლეიბორისტულმა პარტიამ“, რომელმაც საპარლამენტო მანდატზე უარი თქვა, სახელმწიფო დაფინანსების მიღების უფლება დაკარგა.

რეკომენდაცია

პოლიტიკურმა პარტიამ არ უნდა დაკარგოს კუთვნილი სახელმწიფო დაფინანსება იმისდა მიუხედავად იგი საპარლამენტო მანდატებს გამოიყენებს თუ არა, ვინაიდან პარტიის დაფინანსება მის მიერ არჩევნებზე მიღებულ შედეგებზე უნდა იყოს დამოკიდებული და არა საპარლამენტო საქმიანობაზე.

7 ON AMENDMENTS TO THE ELECTION CODE, THE LAW ON POLITICAL ASSOCIATIONS OF CITIZENS AND THE RULES OF PROCEDURE OF THE PARLIAMENT OF GEORGIA, EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW (VENICE COMMISSION) and OSCE OFFICE FOR DEMOCRATIC INSTITUTIONS AND HUMAN RIGHTS (OSCE/ODIHR), JOINT OPINION, CDL-AD(2021)008, Strasbourg, 20 March 2021; available: <https://cutt.ly/MxOaySK>

8 „საარჩევნო და პოლიტიკური პარტიების კანონმდებლობაში შესატანი ცვლილებები დემოკრატიულ სტანდარტებს არ აკმაყოფილებს“, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“, 2020 წლის 28 დეკემბერი; ხელმისაწვდომია: <https://cutt.ly/bEITvzO>

IV. საარჩევნო სუბიექტების მიერ მიღებული ზემოსავალი

1. საკანონმდებლო ჩარჩო

მოქმედი კანონმდებლობით, საარჩევნო სუბიექტებს შემოსავლების მიღება შემდეგი წყაროებიდან აქვთ ნებადართული: 1. სახელმწიფო დაფინანსება; 2. საწევრო შენატანები; 3. შემოწირულებები; 4. სიმბოლიკის დამზადებითა და გავრცელებით, ლექციების, გამოფენებისა და სხვა საჯარო ღონისძიებების მოწყობით, აგრეთვე, საწესდებო მიზნებიდან გამომდინარე საგამომცემლო და სხვა საქმიანობიდან მიღებული წლიური შემოსავალი; 5. საბანკო სესხები.

1.1 სახელმწიფო დაფინანსება

1.1.1 სახელმწიფო დაფინანსების წყაროები

როგორც აღინიშნა, პარტიის დაფინანსების ერთ-ერთი წყარო შეიძლება სახელმწიფოსგან მიღებული სახსრები იყოს. სახელმწიფო დაფინანსების ოდენობა და სუბიექტები განისაზღვრება „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ ორგანული კანონის მიხედვით. კანონი ადგენს, რომ სახელმწიფოსგან დაფინანსების მიღების შემდეგი გზები არსებობს:

- **თანხის პირდაპირ პარტიებისთვის გადაცემა**

ბიუჯეტიდან პირდაპირ პარტიისთვის გასანაწილებლად გამოყოფილ თანხას იღებს საქართველოს ცენტრალურ საარჩევნო კომისიაში რეგისტრირებული ის პარტია, რომელიც საქართველოს პარლამენტის ბოლო არჩევნებში ამომრჩეველთა ნამდვილი ხმების 1% მაინც მიიღო. დაფინანსება განისაზღვრება პარლამენტის ბოლო არჩევნებში პირველი 50,000 ნამდვილი ხმის ფარგლებში მიღებული თითოეული ხმისთვის 15 ლარის, ხოლო თითოეული შემდგომი მიღებული ნამდვილი ხმისთვის – 5 ლარის ოდენობით.⁹

- **განსხვავებული სქესის წარმომადგენელთათვის გათვალისწინებული დანამატი**

პარტია, რომელიც სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ფინანსდება, დამატებით კიდევ მიიღებს სახელმწიფო დაფინანსების 30%-ს, თუ ამ პარტიის ბოლო საპარლამენტო არჩევნებზე წარდგენილ პარტიულ სიაში ყოველ სამეულში ერთი კანდიდატი განსხვავებული სქესის წარმომადგენელი იყო.

- **უფასო სარეკლამო დრო**

გარდა პირდაპირი საბიუჯეტო დაფინანსებისა კანონმდებლობა განსაზღვრავს პოლიტიკური სუბიექტის არაპირდაპირ დაფინანსებასაც. საერთო ეროვნული საეთერო მაუწყებელი ვალდებულია საერთო არჩევნებისას საარჩევნო კამპანიის დროს საკუთარ ეთერში ყოველ 3 საათში არანაკლებ 7.5 წუთი გამოყოს კვალიფიციური საარჩევნო სუბიექტების რეკლამისთვის, რომელიც მათ თანაბრად და არადისკრიმინირებულად გაუნაწილდებათ. საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი იმავე მიზნით ყოველ საათში 5 წუთს გამოყოფს.

9 „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ ორგანული კანონის 30-ე მუხლის მე-4 პუნქტი.

აკრძალულია სახელმწიფოსგან დაფინანსების, ან სხვა სახის სიკეთის მიღება, რომელიც არ თავსდება ზემოთ აღწერილ კატეგორიებში.

1.2. კეჩიქი დაფინანსება

სახელმწიფო დაფინანსებასთან ერთად, პოლიტიკურ პარტიებს უფლება აქვთ, ფინანსური სახსრები მოიზიდონ კერძო პირებისგან, კანონით დადგენილი კერძო დაფინანსების ყველაზე მსხვილი კატეგორიები:

- **სანევრო შენატანები**

სანევრო შენატანების წლიური ოდენობის ზედა ზღვარი 1,200 ლარია.

- **შემონირულებები**

შემონირულება შეიძლება იყოს:

- პარტიის ანგარიშზე ფიზიკური, ან იურიდიული პირის მიერ ჩარიცხული ფულადი თანხა;
- პარტიის მიერ ფიზიკური ან იურიდიული პირისაგან უსასყიდლოდ ან ფასდაკლებით/ შეღავათიანი პირობებით მიღებული მატერიალური ან არამატერიალური ფასეულობა (მათ შორის, შეღავათიანი კრედიტი) და მომსახურება (გარდა მოხალისის მიერ ნებაყოფლობით შესრულებული სამუშაოსი).
- შემონირულებების განხორციელებისას კანონი ადგენს როგორც თვისებრივ, ისე რაოდენობრივ შეზღუდვებს:
- შემომწირველი ფიზიკური პირი უნდა იყოს საქართველოს მოქალაქე;
- შემომწირველი იურიდიული პირი უნდა იყოს რეგისტრირებული საქართველოს ტერიტორიაზე, ხოლო მისი პარტნიორები და საბოლოო ბენეფიციარები მხოლოდ საქართველოს მოქალაქეები უნდა იყვნენ;
- შემომწირველი არ შეიძლება იყოს იურიდიული პირი, რომლის წინა კალენდარული წლის ან საარჩევნო წლის კენჭისყრის დღემდე ფაქტობრივი შემოსავლების 15%-ზე მეტი მიღებულია მის სასარგებლოდ ან მისი მონაწილეობით შექმნილი სანარმოს სასარგებლოდ განხორციელებული გამარტივებული სახელმწიფო შესყიდვებით;
- პარტიის მიერ თითოეული მოქალაქისაგან მიღებული შემონირულებების საერთო ოდენობა წელიწადში არ უნდა აღემატებოდეს 60,000 ლარს, ხოლო თითოეული იურიდიული პირისაგან მიღებული შემონირულებების საერთო ოდენობა წელიწადში არ უნდა აღემატებოდეს 120,000 ლარს;
- ასევე, აკრძალულია შემონირულების მიღება:
- სხვა ქვეყნის ფიზიკური და იურიდიული პირებისაგან, საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და მოძრაობებისაგან;

- სახელმწიფო ორგანოსაგან, სახელმწიფო ორგანიზაციისაგან, საჯარო სამართლის იურიდიული პირისაგან, სახელმწიფოს წილობრივი მონაწილეობით შექმნილი საზოგადოებისაგან;
- არასამეწარმეო იურიდიული პირისაგან და რელიგიური ორგანიზაციისაგან;
- ანონიმური ფორმით.

• **საბანკო კრედიტი:**

პარტიას, ასევე, უფლება აქვს, აიღოს კრედიტი მხოლოდ საქართველოს კომერციული ბანკისაგან საერთო რაოდენობით არაუმეტეს ერთი მილიონი ლარისა კალენდარული წლის განმავლობაში.

2. პოლიტიკური პარტიების მიერ მიღებული შემოსავლების მიმოხილვა და ანალიზი

როგორც აღვნიშნეთ, კვლევის ფარგლებში გაანალიზებულია იმ 13 საარჩევნო სუბიექტთა ფინანსური დეკლარაციები, რომლებიც სახელმწიფო დაფინანსებას იღებენ ან 2021 წლის 1 იანვრიდან მათ მიერ მიღებული შემოწირულებების ოდენობა 100,000 ლარს აღემატება.

შესწავლილმა სუბიექტებმა 2 აგვისტოდან 12 სექტემბრის ჩათვლით მთლიანობაში **11,905,640** ლარის ოდენობის შემოსავალი მიიღეს,¹⁰ ამ თანხის დაახლოებით **70%** - **8,288,650** ლარი, მმართველ პარტიაზე - „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“ მოდიოდა. 774,721 ლარით მეორე ადგილზე იყო „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“, მესამეზე კი - საარჩევნო სუბიექტი „გახარია - საქართველოსთვის“ 758,701 ლარით (სრული სია იხილეთ **დიაგრამა 1-ზე**).

10 ჯამური შემოსავალი დათვლილია სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მიერ გამოქვეყნებულ დეკლარაციებში ფულადი საკასო შემოსავლისა და არაფულადი ფაქტობრივი შემოსავლის ჯამით.

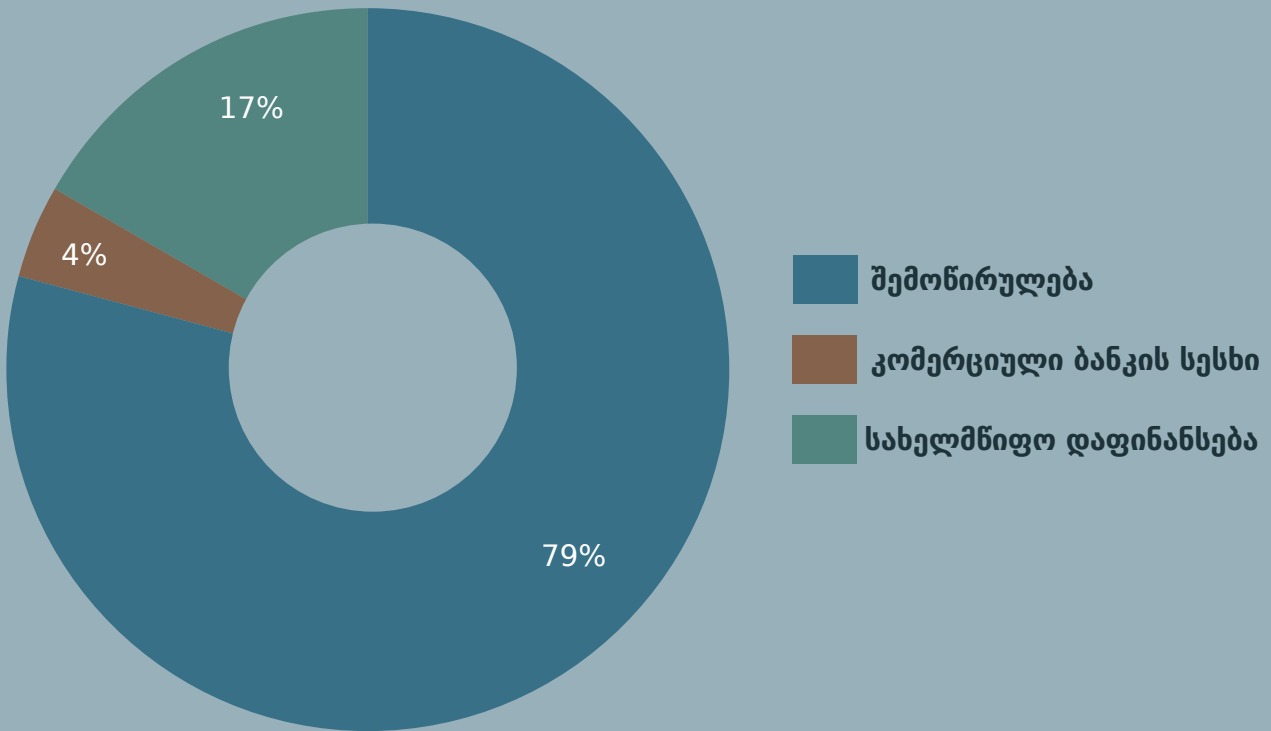
ღიაბრება 1. 13 საარჩევნო სუბიექტის მიერ მიღებული მთლიანი შემოსავალი, (2 აგვისტო - 12 სექტემბერი), ლ

„ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“	8,288,650
„ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“	774,721
„გახარია - საქართველოსთვის“	758,701
„ევროპული საქართველო - მოძრაობა თავისუფლებისთვის“	667,963
„გირჩი“	577,218
„ალეკო ელისაშვილი-მოქალაქეები“	369,043
„ლელო“	175,051
„დავით თარხან-მოურავი ირმა ინაშვილი - საქართველოს პატრიოტთა ალიანსი“	121,287
„მესამე ძალა“	100,827
„ევროპელი დემოკრატები“	38,333
„შალვა ნათელაშვილი-საქართველოს ლეიბორისტული პარტია“	24,143
„კანონი და სამართალი“	8,703
„პროგრესი და თავისუფლება“	1,000

საანგარიშო პერიოდში სუბიექტების მიერ ჯამურად მიღებული შემოსავლების მხოლოდ **17%** (1,955,996 ლარი) მოდიოდა სახელმწიფო დაფინანსებაზე, **83%** (9,873,431 ლარი) კი - კერძოზე (შემონირულებები და საბანკო სესხი). სახელმწიფო დაფინანსების შედარებით მცირე წილი განპირობებულია იმით, რომ საანგარიშო პერიოდი არასრულ ორ თვეს წარმოადგენს, სახელმწიფო დაფინანსებას კი პარტია ყოველთვის ურად, თანაბარი ოდენობით იღებს, მაშინ როდესაც კერძო დაფინანსების წყაროებიდან თანხების მიღება ძირითადად სწორედ საარჩევნო პერიოდზეა კონცენტრირებული.

ღიაზრება 2. 13 საარჩევნო სუბიექტის მიერ დეკლარირებული ჯამური შემოსავლები მათი წყაროების მიხედვით, (2 აგვისტო - 12 სექტემბერი), ლ, %-ში წილი

2.1 სახელმწიფო დაფინანსება

საარჩევნო სუბიექტების მიერ საანგარიშო პერიოდში მიღებული სახელმწიფო დაფინანსების კუთხით 577,218 ლარით პირველ ადგილზე „გირჩი“ იყო, 428,335 ლარით მეორე იყო „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“, ხოლო მესამე - 369,043 ლარით „ალეკო ელისაშვილი - მოქალაქეები“. „გირჩის“ და „ალეკო ელისაშვილი - მოქალაქეების“ მიერ მიღებული თანხის სხვა პარტიებთან შედარებით დიდი ოდენობა განპირობებულია იმით, რომ მათ გარკვეული პერიოდის განმავლობაში უარი ჰქონდათ ნატეჯამი სახელმწიფო დაფინანსების მიღებაზე, ხოლო 22 ივნისის საკანონმდებლო ცვლილებებით,¹¹ 1 აგვისტოდან მათ მიეცათ საშუალება ერთიანად მიეღოთ წინა თვეების მისაღები თანხაც. პარტია „საქართველოსთვის“ პირველად იღებს არჩევნებში მონაწილეობას, შესაბამისად საბიუჯეტო დაფინანსებას არ იღებს.

11 „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე კანონის მე-2 მუხლი, 22.06.2021; ხელმისაწვდომია: <https://bit.ly/3EVhoP9>

ღიაზრება 3. 13 საარჩევნო სუბიექტის მიერ მიღებული სახაღმწიფო დაფინანსება, (2 აბვისტო - 12 სექტემბერი), ლ

„გირჩი“	577,218.39
„ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“	428,335.00
„ალეკო ელისაშვილი-მოქალაქეები“	369,043.16
„ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“	183,302.91
„ევროპული საქართველო - მოძრაობა თავისუფლებისთვის“	93,700.75
„დავით თარხან-მოურავი ირმა ინაშვილი - საქართველოს პატრიოტთა ალიანსი“	86,926.66
„მესამე ძალა“	78,327.11
„ლელო“	66,963.33
„ევროპელი დემოკრატები“	38,333.33
„შალვა ნათელაშვილი-საქართველოს ლეიბორისტული პარტია“	24,142.50
„კანონი და სამართალი“	8,703.01
„პროგრესი და თავისუფლება“	1,000.00
„გახარია - საქართველოსთვის“	-

2.2. საბანკო სესხი

საბანკო სესხით საანგარიშო პერიოდში მხოლოდ ერთმა სუბიექტმა - „ევროპული საქართველო - მოძრაობა თავისუფლებისთვის“ ისარგებლა, რომელმაც 8 სექტემბერს „ლიბერთი ბანკისგან“ 12 თვის ვადით 500,000 ლარი ისესხა წლიური 14%-იანი განაკვეთით.

2.3. შემოწმება

პოლიტიკური პარტიის მიერ მოზიდული შემოწმებები საქართველოში ყოველთვის განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს. მძიმე სოციალური ფონის გამო, რომელსაც პანდემიის ფაქტორიც დაემატა, პოლიტიკური პარტიების სასარგებლოდ დიდი რაოდენობის შემოწმებების გაღების ფაქტები ყოველთვის აჩენს ლეგიტიმურ კითხვებს საზოგადოებაში იმის შესახებ, თუ ვინ დგას რეალურად ამ ფინანსური ტრანზაქციის უკან და საქმე ხომ არ გვაქვს კორუფციულ გარიგებასთან.

კორუფციული და უკანონო სქემების გაშიფვრა საკმაოდ რთულია, თუმცა „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ ცდილობს, საზოგადოებას მეტი ინფორმაცია მიანოდოს პოლიტიკური პარტიების შემომწირველებისა და მათი ბიზნეს ინტერესების, ასევე, მათი კომპანიების მიერ მიღებული სახელმწიფო შესყიდვების კონტრაქტების შესახებ.

ამ კავშირების უფრო ადვილად დადგენის მიზნით „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ შექმნა სპეციალური ვებგვერდი www.politicaldonations.ge, რომელზეც განთავსებულია ინფორმაცია 2011 წლიდან პოლიტიკური პარტიების სასარგებლოდ განხორციელებული ყველა შემოწმებების შესახებ. ამასთანავე, ვებგვერდზე შესაძლებელია შემომწირველების ბიზნეს ინტერესების ნახვაც.

შესწავლილი 13 საარჩევნო სუბიექტიდან 2021 წლის 2 აგვისტო - 12 სექტემბრის პერიოდში შემოწმება მხოლოდ რვა მთლიან ჯამში **9,373,431** ლარის ოდენობით, საიდანაც **7,837,030** ლარი (ყველა შემოწმებების **84%**) მმართველ პარტიაზე „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“ მოდიოდა, 757,811 ლარით მეორე ადგილზე „გახარია - საქართველოსთვის“, ხოლო მესამეზე - 543,182 ლარით „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“ იყო (იხილეთ **დიაგრამა 4**).

**ღიაზრება 4. 13 საარჩევნო სუბიექტის მიერ მიღებული შემოწირულობები,
(2 აგვისტო - 12 სექტემბერი), ლ**

„ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“	7,837,030
„გახარია - საქართველოსთვის“	757,811
„ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“	543,182
„ლელო“	104,087
„ევროპული საქართველო - მოძრაობა თავისუფლებისთვის“	74,262
„დავით თარხან-მოურავი ირმა ინაშვილი - საქართველოს პატრიოტთა ალიანსი“	34,360
„მესამე ძალა“	22,500
„შალვა ნათელაშვილი-საქართველოს ლეიბორისტული პარტია“	200
„ალეკო ელისაშვილი-მოქალაქეები“	-
„კანონი და სამართალი“	-
„გირჩი“	-
„პროგრესი და თავისუფლება“	-
„ევროპელი დემოკრატები“	-

შემოწირულებების შესახებ ინფორმაციას პოლიტიკური პარტიები სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს მათი მიღებიდან 5 დღის ვადაში აწვდიან, რომელსაც აუდიტის სამსახური საკუთარ ვებგვერდზე ათავსებს. აქედან გამომდინარე, პარტიების მიერ მიღებული შემოწირულებების შესახებ ინფორმაცია მათი ფინანსური დეკლარაციების ნახვის გარეშეც არის შესაძლებელი, შესაბამისად, როგორც შესავალში აღვნიშნეთ, ამ საკითხის შესწავლისას გავცდით კვლევის ძირითად საანგარიშო პერიოდს (2 აგვისტო - 12 სექტემბერი) და დამატებით გავაანალიზეთ 2021 წლის 1 იანვრიდან 12 სექტემბრის ჩათვლით 13 პარტიის მიერ მიღებული შემოწირულებები.

როგორც გაირკვა, მიმდინარე წლის 1 იანვრიდან 12 სექტემბრის ჩათვლით შესწავლილმა 13-მა პარტიამ ჯამში **14,739,750** ლარის ოდენობის შემოწირულება მიიღო, რომლის **77% - 11,343,430** ლარი „ქართულ ოცნება - დემოკრატიულ საქართველოზე“ მოდიოდა, მეორე იყო პარტია „საქართველოსთვის“ 1,029,437 ლარით, ხოლო მესამე - „ლელო საქართველოსთვის“ 956,556 ლარით (იხილეთ **დიაგრამა 5**).

დიაგრამა 5. 13 საარჩევნო სუბიექტის წარმდგენი პარტიების მიერ მიმდინარე წლის განმავლობაში მიღებული შემოწირულებები, (1 იანვარი - 12 სექტემბერი), ლ

„ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“	11,343,430
„საქართველოსთვის“	1,029,437
„ლელო საქართველოსთვის“	956,556
„ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“	893,634
„ევროპული საქართველო - მოძრაობა თავისუფლებისთვის“	192,184
„საქართველოს პატრიოტთა ალიანსი“	34,360
„სტრატეგია აღმაშენებელი“	22,500

2.3.1. პოლიტიკური კორუფციის მაღალი რისკის შემსვლილი შემოწირულებები

პოლიტიკური კორუფციის განსაკუთრებით მაღალი რისკები, ბუნებრივია, მმართველი პარტიის მიერ მიღებულ შემოწირულებებს უფრო ახლავს თან, ვინაიდან სწორედ ხელისუფლებას აქვს იმის ბერკეტი, რომ გარკვეული სარგებლის მიღების სანაცვლოდ გაურიგდეს პოტენციურ შემომწირველს. სწორედ ამიტომ კვლევისას განსაკუთრებული აქცენტი „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ შემომწირველებზე გაკეთდა. კერძოდ, შევხედეთ, თუ რამდენი მათგანი იყო იმ ბიზნეს კომპანიებთან დაკავშირებული, რომლებსაც მიმდინარე წელს გარკვეული სარგებელი აქვთ მიღებული სახელმწიფო შესყიდვებიდან.

როგორც აღმოჩნდა, მმართველი პარტიის შემომწირველმა იურიდიულმა პირებმა და ფიზიკურ პირ შემომწირველებთან დაკავშირებულმა კომპანიებმა 2021 წელს (1 იანვარი - 12 სექტემბერი) ჯამში დაახლოებით **122.2 მლნ ლარის** ღირებულების სახელმწიფო ტენდერები მოიგეს და **4.5 მლნ ლარის** ღირებულების გამარტივებული სახელმწიფო შესყიდვის კონტრაქტები მიიღეს. ამ კომპანიებმა და მათთან პირდაპირ ან ირიბად დაკავშირებულმა შემომწირველებმა იგივე პერიოდში დაახლოებით **2 მლნ ლარი გაიღეს „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ სასარგებლოდ.**

ცხრილში 2-ში იმ კომპანიების ათეულია ჩამოთვლილი, რომლებმაც ყველაზე მეტი ღირებულების ტენდერები მოიგეს. განსაკუთრებით აღსანიშნავია **შპს „საგზაო სამშენებლო სამმართველო №1“** და **შპს „საგზაო სამშენებლო სამმართველო №2“**, რომლებმაც წლის განმავლობაში ჯამში 23 მლნ ლარის ტენდერები მოიგეს, ამ კომპანიების მფლობელმა, **ნუგზარ აბალაკმა** და მისმა ბიზნეს პარტნიორმა, **ავთანდილ კაჭკაჭიშვილმა** „ქართულ ოცნება დემოკრატიულ საქართველოს“ ჯამში 45,000 ლარი შესწირეს.

კიდევ ერთი მსხვილი სახელმწიფო კონტრაქტორია **შპს „არალი“**, რომელმაც 2021 წელს 20.6 მლნ ლარის ტენდერები მოიგო, ხოლო მისმა მფლობელმა, **დემეტრე თათეშვილმა** მმართველი პარტიის ყულაბაში 50,000 ლარი შეიტანა. თათეშვილის კომპანიების მიერ სახელმწიფო შესყიდვების მსხვილი კონტრაქტების მიღებასა და ამ პროცესში კორუფციული რისკების არსებობის შესახებ „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ ადრეც საუბრობდა.¹²

ყოფილ პრემიერ-მინისტრთან და მმართველი პარტიის დამფუძნებელთან, **ბიძინა ივანიშვილთან** დაკავშირებული **შპს „ზიმო“**, ასევე, მოხვდა მსხვილ სახელმწიფო კონტრაქტორებს შორის. ამ კომპანიამ წლის განმავლობაში დაახლოებით **13.2 მლნ ლარის** სახელმწიფო ტენდერი მოიგო, ხოლო ივანიშვილთან და ამ ბიზნესკუფთან სხვადასხვა გზით დაკავშირებულმა პირებმა „ქართულ ოცნება - დემოკრატიულ საქართველოს“ წლის განმავლობაში ჯამში ნახევარ მილიონ ლარზე მეტი შესწირეს. აღსანიშნავია, რომ ამ ჯგუფში გაერთიანებული პირები თითქმის ყოველ წელს სოლიდურ თანხებს სწირავენ მმართველ პარტიას და ეს, როგორც წესი, ძალიან მოკლე დროში 1-2 დღის შუალედით ხდება ხოლმე. ასეთ დროს **გარკვეული ეჭვი ჩნდება, წინასწარ ხომ არ არის ეს კოლექტიური ქმედება ვინმეს მიერ ორგანიზებული და სხვა პირების მეშვეობით ხომ არ ხდება შეწირვა. ქართული კანონმდებლობით მესამე პირის მეშვეობით შემოწირულების განხორციელება იკრძალება.**

სხვა წლების მსგავსად, ასევე, დიდ ყურადღებას იქცევს **შპს „არსაკიძე-2000“**, კომპანია, რომელმაც 2021 წელს დაახლოებით 4 მლნ ლარის სახელმწიფო ტენდერები მოიგო. ამ კომპანიის მფლობელები ამავე დროს დაკავშირებული არიან შპს „ლილო-მოლთან“ - მსხვილ ბიზნესკუფთან, რომლის პარტნიორები წლების განმავლობაში ერთ-ერთი ყველაზე მსხვილი პოლიტიკური დონორები არიან და ისინიც, ბიძინა ივანიშვილთან დაკავშირებული პირების მსგავსად, მოკლე დროის შუალედში სწირავენ ხოლმე ფულს მმართველ პარტიას.

კიდევ ერთი კომპანია, რომელიც 10 ყველაზე მსხვილ სახელმწიფო კონტრაქტორს შორის მოხვდა, არის **შპს „იბოლია“**. რომელმაც „ქართულ ოცნება - დემოკრატიულ საქართველოს“ 20,000 ლარი შესწირა. ამ კომპანიის, მისი მფლობელის, პარლამენტის ყოფილი წევრის, **იოსებ მაკრახიძის** და მისი ოჯახის წევრების კომპანიების მიერ საეჭვო გარემოებებში ათეულობით მილიონი ლარის ღირებულების სახელმწიფო შესყიდვების კონტრაქტების მიღებაზე „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“, ასევე არაერთხელ უსაუბრია.¹³

12 „აბასთუმანში ბიძინა ივანიშვილის დაგეგმილ პროექტებში ჩართული კომპანია „არალი“ მილიონიან ტენდერებს უკონკურენტოდ იგებს“, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“, 22.05.2021: <https://bit.ly/39GjSIY>

13 „გორის მაჟორიტარ კანდიდატად დასახელების შემდეგ იოსებ მაკრახიძესთან დაკავშირებულმა კომპანიებმა ტენდერებიდან 91.8 მილიონ ლარზე მეტი მიიღეს“; „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“, 02.09.2019: <https://bit.ly/3zM0q1Q>

ცხრილი 2. „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ შემომწირველი ან შემომწირველებთან დაკავშირებული 10 კომპანია, რომელმაც ყველაზე მეტი ღირებულების სახელმწიფო ტენდერები მოიგო, 2021 წლის 1 იანვარი - 12 სექტემბერი

#	სახელმწიფო შესყიდვების კონტრაქტორი კომპანია	2021 წლის 1 იანვრიდან 12 სექტემბრის ჩათვლით მოგებული ტენდერების საერთო ღირებულება, მლნ L	კომპანიასთან პირდაპირ ან ირიბად დაკავშირებული „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ შემომწირველი	შემონირულების ოდენობა 2021 წლის 1 იანვრიდან 12 სექტემბრის ჩათვლით, L	2011 წლიდან განხორციელებული პოლიტიკური შემონირულებების ჯამი, L
1	შპს „საგზაო სამშენებლო სამმართველო №1“ და შპს „საგზაო სამშენებლო სამმართველო №2“	23 (ჯამურად)	ნუგზარ აბალაკი	25000	85000
			ავთანდილ კატკატაშვილი	20000	20000
2	შპს „არალი“	20.6	დემეტრე თათეშვილი	50000	50000
3	შპს „შარა-გზამშენი პირველი“	16.8	შპს შარა-გზამშენი პირველი	5000	25000
4	შპს „ზიმო“	13.2	ალექსანდრე ივანიშვილი	57000	319300
			გია უროტაძე	50000	82000
			ლევან მარშანია	40000	49996
			ალექსანდრე მაღრაძე	40000	45000
			გიორგი მიქაბერიძე	20000	107000
			კახა კობიაშვილი	50000	230000

			დავით გალუაშვილი	40000	265429
			ბექა კვარაცხელია	40000	219600
			გონა ჩიკვილაძე	40000	241630
			გივი ლეხანიძე	40000	211800
			ზურაბ გოგუა	45000	233000
			ნატო ხაინდრავა	50000	362600
5	შ.პ.ს. „ვი-აი- პი +“ და შპს „ლ.და.კ“	12.7 (ჯამურად)	მამუკა ხელია	10000	45000
			ლევან ლურსმანაშვილი	7000	39000
			დავით კაპანაძე	30000	45000
6	შპს „იბოლია“	8.1	შპს იბოლია	20000	20000
7	შპს „გოლდ ენდ ბრო“	4.8	შპს გოლდ ენდ ბრო	3500	3500
8	შპს „არსაკიძე-2000“	4	ვაჟა უსანეთაშვილი	60000	316010
			დავით ალიბეგაშვილი	20000	140000
			ირაკლი პეტრიაშვილი	30000	200000
			გიორგი კვარაცხელია	20000	55000
			ნიკოლოზ უსანეთაშვილი	25000	65000
			ბაჩო კაპანაძე	25000	65000
			გონა ჩოკოშვილი	30000	165000
			დავითი გაგუა	60000	140000

			ილია შონია	60000	304000
			თენგიზ გავაშელი	60000	288000
			დავით კაპანაძე	60000	200000
			გია ანდლულაძე	60000	307000
			ლევან გაგუა	60000	160000
			გიორგი გაგუა	60000	297000
			სიმონ გეგელიშვილი	40000	20000
9	შპს „თავადი-1“	3.3	შპს თავადი-1	2500	2500
10	შპს „სიახლე+“	1.5	ზოია გუროვი	5000	5000

რაც შეეხება მმართველი პარტიის შემომწირველების ან მათი კომპანიების მიერ მიღებულ გამარტივებული სახელმწიფო შესყიდვების კონტრაქტებს, ხუთი ყველაზე მსხვილი ასეთი კომპანია მოცემულია **ცხრილში 3**. ამ ხუთეულიდან აღსანიშნავია **სს „რუსთავის ცენტრალური საავადმყოფო“**, რომელმაც წლის განმავლობაში 2.6 მლნ ლარის ღირებულების გამარტივებული სახელმწიფო შესყიდვის კონტრაქტი მიიღო, ხოლო მისმა დირექტორმა, **პაპუნა ბახტაძემ** მმართველ პარტიას 5,000 ლარი შესწირა. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ თანხის უდიდესი ნაწილი ერთ, 2.5 მლნ ღირებულების კონტრაქტზე მოდიოდა, რომელიც კომპანიას სსიპ-მა¹⁴ „ჯანმრთელობის ეროვნულმა სააგენტომ“ „კორონავირუსის“ ეპიდემიის მართვის ღონისძიებების ფარგლებში გაუფორმა.

კიდევ ერთი კომპანია, რომელმაც წლის განმავლობაში დაახლოებით ნახევარი მილიონი ლარის ღირებულების გამარტივებული სახელმწიფო შესყიდვების კონტრაქტები მიიღო **შპს „ნიუ ტიფლის“** იყო, რომელიც უკვე ნახსენებ შპს „არსაკიძე - 2000“-სა და შპს „ლილო-მოლთან“ დაკავშირებული ბიზნესგუფთან არის დაკავშირებული.

14 საქარო სამართლის იურიდიული პირი

ცხრილი 3. „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ შემომწირველი ან შემომწირველებთან დაკავშირებული 5 კომპანია, რომელმაც ყველა მეტი ღირებულების გამარტივებული შესყიდვების კონტრაქტები მიიღო, 2021 წლის 1 იანვარი - 12 სექტემბერი

#	სახელმწიფო შესყიდვების კონტრაქტორი კომპანია	2021 წლის 1 იანვრიდან 12 სექტემბრის ჩათვლით მოგებული ტენდერების საერთო ღირებულება, მლნ ლ	კომპანიასთან პირდაპირ ან ირიბად დაკავშირებული „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ შემომწირველი	შემწირულების ოდენობა 2021 წლის 1 იანვრიდან 12 სექტემბრის ჩათვლით, ლ	2011 წლიდან განხორციელებული პოლიტიკური შემწირულებების ჯამი, ლ
1	სს „რუსთავის ცენტრალური საავადმყოფო“	2.6	პაპუნა ბახტაძე	5000	5000
2	შპს „ნიუ ტიფლის“	0.5	სიმონ გეგელაშვილი	40000	20000
			ვაჟა უსანეთაშვილი	60000	316010
			დავით ალიბეგაშვილი	20000	140000
			ირაკლი პეტრიაშვილი	30000	200000
			გიორგი კვარაცხელია	20000	55000
			ნიკოლოზ უსანეთაშვილი	25000	65000
			ბაჩო კაპანაძე	25000	65000
			გონა ჩოკოშვილი	30000	165000
			დავითი გაგუა	60000	140000
			ილია შონია	60000	304000
			თენგიზ გავაშელი	60000	288000
			დავით კაპანაძე	60000	200000
			გია ანდლულაძე	60000	307000
			ლევან გაგუა	60000	160000
გიორგი გაგუა	60000	297000			

3	შპს „ბი ემ სი გორგია“	0.4	ლაშა ახალაია	5000	5000
4	შპს „ახალი სამშენებლო“	0.2	მამუკა მასურაშვილი	5000	5000
5	შპს „რგანი“	0.2	შპს „რგანი“	1000	1000

2.3.2. სავაჩაულო, ზანონის გეგმობით მოხილვადი შემოწინადავა

22 აგვისტოს ტელეკომპანია „მთავარ არხზე“ გავიდა სიუჟეტი,¹⁵ რომლის თანახმადაც, ტელეკომპანიას წყარომ მიაწოდა ინფორმაცია, რომ სამცხე-ჯავახეთში მხარის რწმუნებულმა, სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის (სუს) და ფინანსთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახურის სამხარეო ხელმძღვანელებმა ადგილობრივ ბიზნესმენებს დაავალეს მმართველი პარტიის სასარგებლოდ ფინანსური შემოწინადავების განხორციელება.

სიუჟეტის მიხედვით, ბიზნესმენები სუს-ის მეშვეობით გუბერნიის შენობაში დაიბარეს, სადაც მათ ზემოაღნიშნულმა სამმა მაღალჩინოსანმა საწარმოს წლიური ბრუნვიდან გარკვეული ნაწილის „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ სასარგებლოდ შეწირვა დაავალა, წინააღმდეგ შემთხვევაში ბიზნესისთვის საფრთხის შექმნით დაემუქრა.

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის ვებგვერდის მიხედვით, სადაც პარტიების მიერ მიღებული შემოწინადავებებია განთავსებული, 2-16 აგვისტოს პერიოდში მმართველ პარტიას სამცხე-ჯავახეთიდან 87-მა ფიზიკურმა¹⁶ და 5-მა იურიდიულმა¹⁷ პირმა ჯამში 714,000 ლარი შესწირა. ასეთ მოკლე დროში, ერთი გეოგრაფიული არეალიდან განხორციელებული შემოწინადავებების ეს ოდენობა საკმაოდ უჩვეულოა და შესაძლოა წარმოადგენდეს „მთავარი არხის“ სიუჟეტში მოთხრობილი ისტორიის არაპირდაპირ მტკიცებულებას. გარდა ამისა, 4 სექტემბერს ტელეკომპანია „პირველის“ ეთერშიც გავიდა სიუჟეტი¹⁸, რომლის მიხედვითაც, ჟურნალისტებთან საუბარში შემომწინადავების ნაწილმა, ფაქტობრივად, დაადასტურა, ზემოთ ნახსენები შეხვედრები და გარემოებები.

განხორციელებული შემოწინადავების კანონიერებას საკუთარი უფლებამოსილების ფარგლებში სწავლობს სახელმწიფო აუდიტის სამსახური, თუმცა ამ შემთხვევაში აშკარად გამოკვეთილია სისხლის სამართლის დანაშაულის ნიშნები. მიუხედავად ამისა, ჩვენი ინფორმაციით, გამოძიება ამ დროისთვის დაწყებული არ არის.

რეკომენდაცია

აუცილებელია, პროკურატურამ დაიწყოს გამოძიება სამცხე-ჯავახეთში ადგილობრივ ბიზნესმენებზე განხორციელებული ზეწოლის სავარაუდო ფაქტზე.

15 „დარეკეტებული ბიზნესი | “ოცნებამ” ბოლო ორ კვირაში 700 000 ლარზე მეტი შემოწინადავა მიიღო“, mtavari.tv, 22.08.2021,

<https://mtavari.tv/news/54172-dareketebuli-biznesi-otsnebam-bolo-or-kvirashi>

16 იხ. შემომწინადავებელი ფიზიკური პირთა სია, <https://bit.ly/3IPtMaA>

17 იხ. შემომწინადავებელი იურიდიული პირთა სია, <https://bit.ly/3AxkWEz>

18 გადაცემა „ნოდარ მელაძის შაბათი“, ტელეკომპანია „პირველი“, 04.09.2021: <https://www.youtube.com/watch?v=Z9IHmPShOxs>

2.3.3. მესამე პირის მიერ ფუნდის ხაზვა, რომელზეც შემოწინადაცის მსგავსი შეზღუდვა უნდა დაწესდეს

სექტემბერში საქართველოს რამდენიმე ქალაქში - თბილისში, ქუთაისში, თელავსა და გორში ოპოზიციური პარტიების ლიდერების და კრიტიკული სარედაქციო პოლიტიკის მქონე ორი ტელევიზიის წარმომადგენლის საწინააღმდეგო ბილბორდები განთავსდა.¹⁹ ბილბორდების შინაარსი წინასაარჩევნო აგიტაციის შემცველია, რომელიც მიმართულია კონკრეტული პოლიტიკური პარტიების წინააღმდეგ და ამ მიზნის მისაღწევად დაიხარჯა თანხა. კანონმდებლობის მიხედვით, პარტიის მხარდაჭერისგან თავის შეკავების მიზნით განეულ ფულად ხარჯზე ვრცელდება შემოწინადაცებისთვის კანონით დაწესებული რეგულაციები, მიუხედავად იმისა, იდენტიფიცირებადია თუ არა ასეთი სახსრების მიმღები პარტია.²⁰ შესაბამისად, ასეთი შემთხვევაში ის პირი, ვინც დაუკვეთა რეკლამა აუცილებელია, აკმაყოფილებდეს შემდეგ მოთხოვნებს:

- ფიზიკური პირის შემთხვევაში, ის უნდა იყოს საქართველოს მოქალაქე;
- იურიდიული პირის შემთხვევაში, ის უნდა იყოს საქართველოში რეგისტრირებული და მისი პარტნიორები მხოლოდ საქართველოს მოქალაქეები და საქართველოში რეგისტრირებული ის იურიდიული პირები უნდა იყვნენ, რომელთა საბოლოო ბენეფიციარებიც მხოლოდ საქართველოს მოქალაქეები არიან;
- არ უნდა იყოს არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი (ა(ა)იპ) ან რელიგიური ორგანიზაცია;
- არ შეიძლება იყოს იურიდიული პირი, რომლის წინა კალენდარული წლის ან საარჩევნო წლის კენჭისყრის დღემდე ფაქტობრივი შემოსავლების 15%-ზე მეტი მიღებულია მის სასარგებლოდ ან მისი მონაწილეობით შექმნილი საწარმოს სასარგებლოდ განხორციელებული გამარტივებული სახელმწიფო შესყიდვებით.

რეკომენდაცია

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა უნდა დაადგინოს ამ ბილბორდების დაფინანსების წყარო და კანონმდებლობის მოთხოვნის დარღვევის შემთხვევაში, მიიღოს შესაბამისი ზომები.

2.3.4. დაუქვადანიჩაბაი შემოწინადაცაი

4 აგვისტოს საარჩევნო სუბიექტის „გირჩის“ ლიდერმა, ვახტანგ მეგრელიძემ განაცხადა, რომ პარტია საუბნო საარჩევნო კომისიებში მათთვის განკუთვნილ ადგილებს აუქციონის წესით ყიდის.²¹ ასეთი ქმედებიდან პარტიის მიერ მიღებული თანხა შემოწინადაცად უნდა ჩაითვალოს, შესაბამისად, ქართული კანონმდებლობით, იგი ექვემდებარება

19 „სისხლიან“ ბანერებზე გახარიაც დაამატეს“, netgazeti.ge, 18.09.2021, <https://netgazeti.ge/news/563983/>

20 „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 25-ე მუხლის მე-4 პუნქტი.

21 „„გირჩი“ საარჩევნო კომისიებში ადგილებს ყიდის“, tvpirveli.ge, 04.08.2021: <https://tvpirveli.ge/ka/siaxleebi/politika/7809-girchi-sarchevno-komisiiebshi-adgilebs-kidis>

დეკლარირებას. მიუხედავად ამისა, „გირჩის“ მიერ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურისთვის წარდგენილი დეკლარაციებიდან ირკვევა, რომ 2 აგვისტოდან 12 სექტემბრის ჩათვლით პარტიას, საბიუჯეტო შემოსავლის გარდა, სხვა შემოსავალი არ ჰქონია. აგრეთვე, წლის განმავლობაში პარტიას არ უფიქსირდება მიღებული შემოსირულება.

რეკომენდაცია

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა უნდა შეისწავლოს „გირჩის“ შესაძლო დაუდეკლარირებელი შემოსავალი და დადასტურების შემთხვევაში, მიიღოს კანონით გათვალისწინებული ზომები.

V. საარჩევნო სუბიექტების მიერ გაწეული ხარჯები

1. საკანონმდებლო ჩარჩო

კანონმდებლობა პოლიტიკურ პარტიებს ავალდებულებს, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურს განუული ხარჯების შესახებაც დეტალური ანგარიში მიანოდოს, რომელიც, თავის მხრივ, ვალდებულია გაასაჯაროოს პარტიისგან მიღებული ინფორმაცია. „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების“ შესახებ კანონით რეგლამენტირებულია ხარჯების მაქსიმალური ოდენობა: პარტიის/საარჩევნო სუბიექტის მიერ წლის განმავლობაში განუული ხარჯების საერთო რაოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს საქართველოს წინა წლის მთლიანი შიდა პროდუქტის 0.1%-ს. აღნიშნულ თანხაში, ასევე, შედის პარტიის/ საარჩევნო სუბიექტის და მათ სასარგებლოდ სხვა პირის მიერ განუული ხარჯები. ხარჯებში მოიაზრება არჩევნებზე, სხვადასხვა ღონისძიების დაფინანსებაზე, შრომის ანაზღაურებაზე, მივლინებაზე და სხვა ღონისძიებებზე განუული ხარჯები.

გარდა პარტიის საერთო წლიური ხარჯების ლიმიტირებისა, კანონი, ასევე, აწესებს კონკრეტული ტიპის ხარჯებზე შეზღუდვებსაც: პარტიის საექსპერტო-საკონსულტაციო მომსახურების შესყიდვაზე განუული ხარჯი არ უნდა აღემატებოდეს წლის განმავლობაში ნებადართული მაქსიმალური ხარჯის (წინა წლის მშპ-ის 0,1%) 10%-ს. კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს რაიმე სახის სპეციალურ შეზღუდვას საარჩევნო კამპანიის დროს განუულ ხარჯებზე, მთავარია, საარჩევნო სუბიექტის ხარჯვა თავსდებოდეს ზემოთ ჩამოთვლილი შეზღუდვების ფარგლებში.

2. პოლიტიკური პარტიების მიერ გაწეული ხარჯების მიმოხილვა

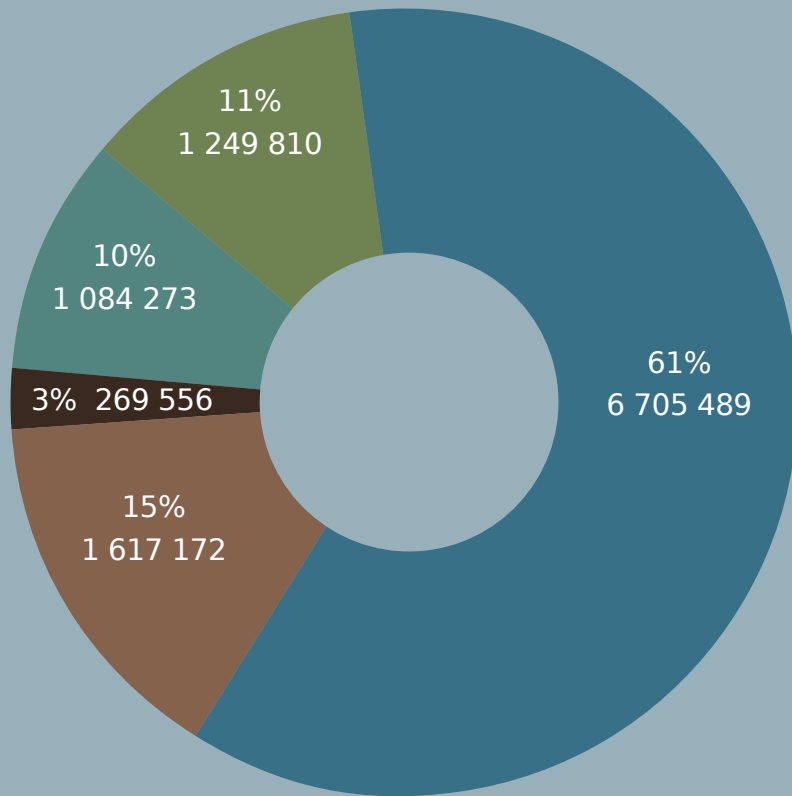
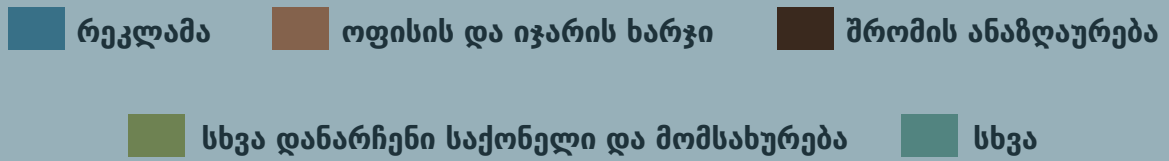
„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ მიერ შესწავლილმა 13-მა პოლიტიკურმა სუბიექტმა საანგარიშო პერიოდში სულ **10,926,299** ლარის ოდენობის ხარჯი განია, რომლის **70% - 7,600,097 ლარი** „ქართული ოცნება - დემოკრატიულ საქართველოზე“ მოდიოდა, 796,369 ლარის ხარჯით მეორე ადგილზე იყო „ლელო - მამუკა ხაზარაძე“, მესამეზე კი - „გახარია - საქართველოსთვის“ 703,604 ლარით (იხილეთ **დიაგრამა 6**).

**ღიაგრება 6. 13 საარჩევნო სუბიექტის მიერ გაწეული ხარჯები,
(2 აგვისტო - 12 სექტემბერი), ლ**

„ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“	7,600,097
„ლელო“	796,369
„გახარია - საქართველოსთვის“	703,604
„ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“	521,304
„გირჩი“	454,330
„ევროპული საქართველო - მოძრაობა თავისუფლებისთვის“	330,962
„ალეკო ელისაშვილი-მოქალაქეები“	213,404
„დავით თარხან-მოურავი ირმა ინაშვილი - საქართველოს პატრიოტთა ალიანსი“	125,947
„მესამე ძალა“	103,431
„ევროპელი დემოკრატები“	43,641
„შალვა ნათელაშვილი-საქართველოს ლეიბორისტული პარტია“	24,361
„კანონი და სამართალი“	8,699
„პროგრესი და თავისუფლება“	150

სხვა წლების საარჩევნო კამპანიების მსგავსად, საარჩევნო სუბიექტებმა ყველაზე დიდი თანხა ა) რეკლამაზე, ბ) იჯარის და ოფისის და გ) შრომის ანაზღაურების ხარჯებზე გაიღეს. უფრო კონკრეტულად, საარჩევნო სუბიექტების მთლიანი ხარჯების 61% რეკლამაზე (6,705,488 ლარი) მოდიოდა. სხვა კატეგორიებიდან ყველაზე მსხვილი იყო იჯარის ხარჯი (მთლიანი ხარჯების 6%) და შრომის ანაზღაურება (4%) (იხილეთ **დიაგრამა 7**).

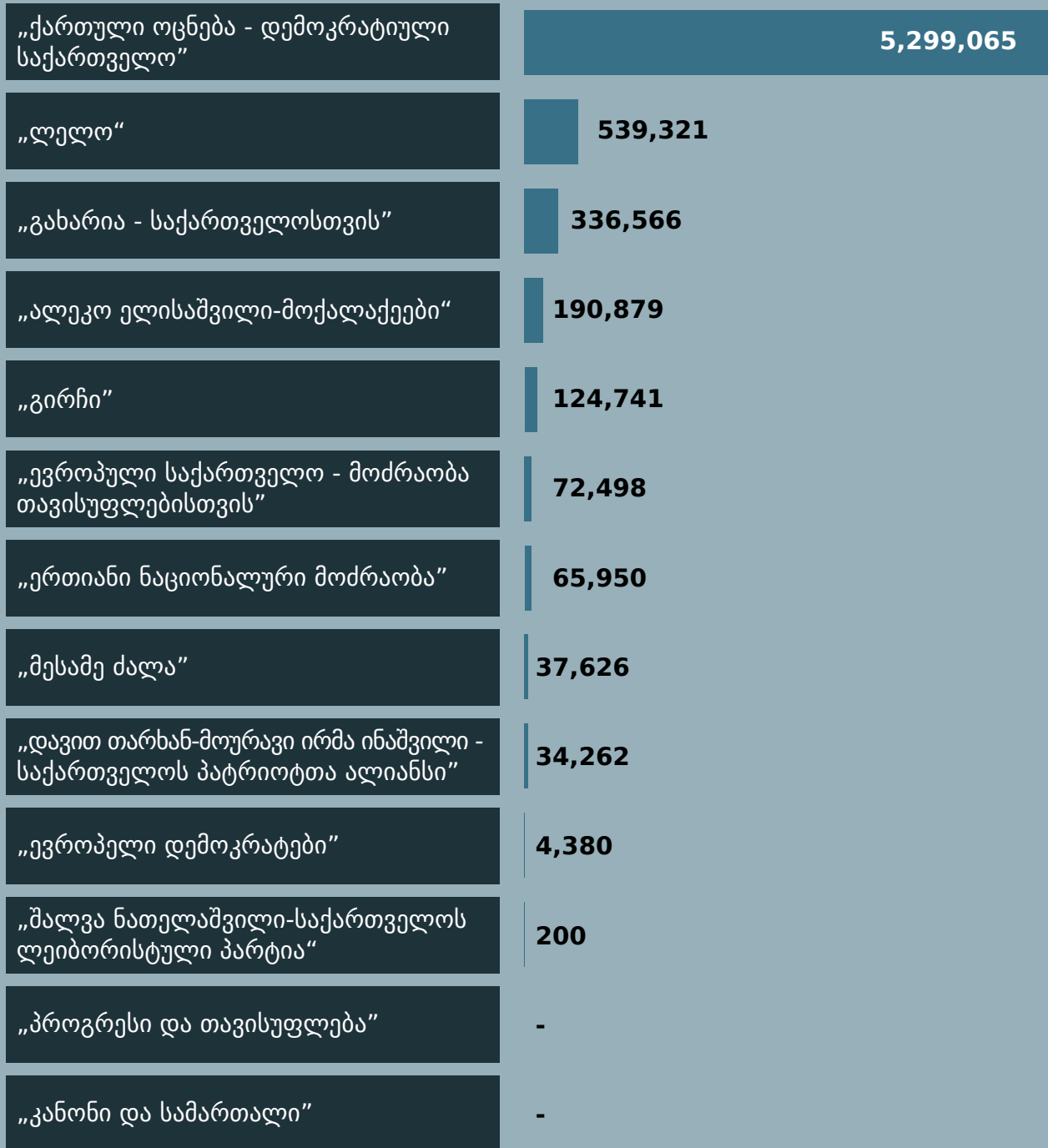
დიაგრამა 7. 13 საარჩევნო სუბიექტის მიერ ჯამურად გაწეული ხარჯები ძირითადი კატეგორიების მიხედვით, (2 აპრილს - 12 სექტემბერი), ლ, %-ული წილი

2.1 ჩეკების სარჩები

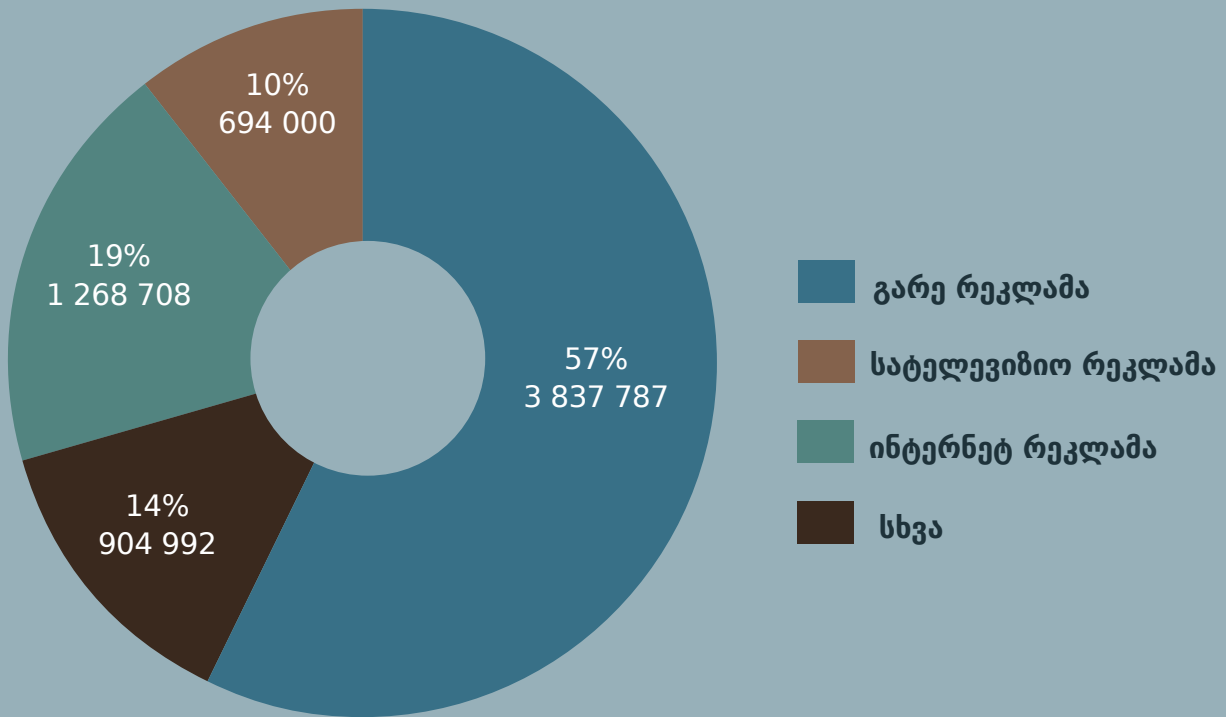
როგორც უკვე აღინიშნა, საანგარიშო პერიოდში საარჩევნო სუბიექტებმა საარჩევნო რეკლამაზე ჯამურად 6,705,488 ლარი დახარჯეს. რეკლამაზე ყველაზე მეტი - 5,299,065 ლარი „ქართულმა ოცნება - დემოკრატიული საქართველომ“ დახარჯა, რაც 13 საარჩევნო სუბიექტის ჯამურ სარეკლამო ხარჯის 79%-ს წარმოადგენს (იხილეთ **დიაგრამა 8**).

**დიაგრამა 8. 13 საარჩევნო სუბიექტის მიერ საარჩევნო ჩაკლამაზე გაწეული
საჩაბი, (2 აბვისტო - 12 საქსეგბერი), ლ**

რაც შეეხება რეკლამის კატეგორიებს, ყველაზე დიდი თანხა გარე რეკლამაზე დაიხარჯა, რომლის უდიდესი ნაწილიც - **88%** „ქართულ ოცნება - დემოკრატიულ საქართველოზე“ მოდიოდა (იხილეთ **დიაგრამა 9**).

**ღიპრნაპა 9. 13 საარჩევნო სუბიექტის მიერ საარჩევნო ჩაკლამაზე ჯამურად
განუჯლი სარჯების გარანაწილება ჩაკლამის სახეობების მიხედვით,
(2 აგვისტო - 12 სექტემბერი), ლ, %-ური წილი**

2.3.4. დაუქვანინიებალი სარჯები

7 სექტემბერს ტელეკომპანია „იმედის“ ეთერით გავიდა სიუჟეტი,²² რომელიც მაყურებელს მოუთხოვდა იმის შესახებ, რომ პარტია „გირჩმა“ შეიძინა 100,000 აშშ დოლარზე მეტი ღირებულების ავტომობილი და მას საარჩევნოდ გაათამაშებს. კერძოდ, აქციის მიზნად პარტიის ერთ-ერთი ლიდერი, იაგო ხვიჩია ამომრჩევლის აქტივობის წახალისებას ასახელებდა. ყველა იმ ამომრჩეველს, ვინც არჩევნებზე მივა, ამის დასადასტურებლად ფოტოს გადაიღებს და სპეციალური „ჰეშთეგის“ გამოყენებით გამოაქვეყნებს, გათამაშების მონაწილე ავტომატურად გახდება, ხოლო გამარჯვებული შემთხვევითი შერჩევის პრინციპით გამოვლინდება.

„გირჩს“ არც ერთ სამკვირიან დეკლარაციაში ამ ავტომობილის ყიდვის ხარჯი არ აქვს მითითებული, რაც კანონის მოთხოვნების დარღვევას წარმოადგენს.

რეკომენდაცია

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა უნდა შეისწავლოს „გირჩის“ შესაძლო დაუდეკლარირებელი ხარჯი და დადასტურების შემთხვევაში, მიიღოს კანონით გათვალისწინებული ზომები.

22 „ვინ მოიგებს „გირჩის“ 100 ათასიან „პორშეს“?, ტელეკომპანია „იმედი“, 07.09.2021: <https://www.facebook.com/watch/?v=253953146591972>

VI. რეკომენდაციები

- აუცილებელია, პროკურატურამ დაიწყოს გამოძიება სამცხე-ჯავახეთში ადგილობრივ ბიზნესმენებზე განხორციელებული ზეწოლის სავარაუდო ფაქტებზე, და შეისწავლოს ხომ არ ჰქონდა ადგილი მსგავს შემთხვევებს საქართველოს სხვა რეგიონებშიც;
- საჭიროა „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილებების შეტანა, რათა პოლიტიკურმა პარტიამ არ დაკარგოს კუთვნილი სახელმწიფო დაფინანსება იმისდა მიუხედავად იგი საპარლამენტო მანდატებს გამოიყენებს თუ არა, ვინაიდან პარტიის დაფინანსება მის მიერ არჩევნებზე მიღებულ შედეგებზე უნდა იყოს დამოკიდებული და არა საპარლამენტო საქმიანობაზე;
- სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა უნდა დაადგინოს სხვადასხვა ქალაქში განთავსებული იმ ბილბორდების დაფინანსების წყარო, რომლებზეც ოპოზიციური პარტიის ლიდერები და ჟურნალისტები არიან გამოსახული და კანონმდებლობის მოთხოვნის დარღვევის შემთხვევაში, მიიღოს შესაბამისი ზომები;
- სახელმწიფო აუდიტის სამსახურმა უნდა შეისწავლოს „გირჩის“ შესაძლო დაუდეკლარირებელი შემოსავალი და ხარჯი და დადასტურების შემთხვევაში, მიიღოს კანონით გათვალისწინებული ზომები.